

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/upamietnianie/biezaca-dzialalnosc-biu/65470,Odsloniecie-pomnika-Pamieci-Ofiar-nacjonalisto-w-ukrainskich-w-latach-19391947-Sz.html>
2022-10-07, 20:09

Odślonienie pomnika Pamięci Ofiar nacjonalistów ukraińskich w latach 1939-1947 - Szczecin, 9 lutego 2019

- Mam nadzieję, że tym przejmującym w swym wyrazie pomnikiem tworzymy miejsce pamięci i modlitwy, tym samym ujmując choć odrobinę bólu wszystkim naszym rodakom z Wołynia i Małopolski Wschodniej, których dotknął ten dramat - powiedział prezes Instytutu Pamięci Narodowej Jarosław Szarek podczas uroczystości odsłonięcia pomnika.

Staraniem Stowarzyszenia Kresy Wschodnie Dziedzictwo i Pamięć, przy finansowym wsparciu Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej w Szczecinie, powstał pomnik Pamięci Ofiar nacjonalistów ukraińskich w latach 1939-1947. Pomnik jest upamiętnieniem tysięcy Polaków, mieszkańców Wołynia i Małopolski Wschodniej, ofiar ludobójstwa dokonanego w latach 1939-1947 przez członków ukraińskich organizacji nacjonalistycznych OUN-UPA. Autorką pomnika jest prof. Katarzyna Radecka. Za realizację formalno-prawną budowy pomnika oraz nadzór nad pracami odpowiadało Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa w Szczecinie.

fot. M. Manowski

fot. M. Manowski

fot. M. Manowski

fot. M. Manowski

fot. M. Manowski

fot. M. Manowski

fot. M. Manowski

fot. M. Manowski

fot. R. Raniowski

fot. R. Raniowski

Na uroczystość odsłonięcia pomnika, która odbyła się 9 lutego 2019 r. na Cmentarzu Centralnym w Szczecinie, na zaproszenie prezesa Instytutu Pamięci Narodowej dr. Jarosława Szarka, dyrektor Oddziału IPN w Szczecinie dr. Pawła Skubisza oraz prezesa Stowarzyszenia Kresy Wschodnie Dziedzictwo i Pamięć Jerzego Mużyły przybyły setki osób, m.in. rodziny pomordowanych na Wołyniu i w Małopolsce Wschodniej.

Data odsłonięcia pomnika nie była przypadkowa. 9 lutego 1943 r. w polskiej kolonii Parośla Pierwsza (gm. Antonówka, powiat sarneński) oddział UPA dokonał pierwszego zbiorowego i zorganizowanego mordów na ludności polskiej. Ze szczególnym okrucieństwem zostało zamordowanych 173 Polaków. Zbrodnia w Paroślach uznawana jest za początek ludobójstwa wołyńskiego, choć do pojedynczych mordów na Polakach dochodziło już

wcześniej.

* * *

Pomnik posiada bardzo bogatą symbolikę. Nawiązuje do nieodłącznych elementów krajobrazu polskiej wsi, którymi są przydrożna kapliczka i spadzisty dach domostwa.

Dach w upamiętnieniu pozbawiony jest poszycia i posiada symboliczne blizny – zagłębienia z nazwami miejscowości, z których pochodzi ziemia z prochami pomordowanych przodków, przywieziona i złożona pod pomnikiem. Zrzucony z domu, po którym nie ma już śladu, spoczywa zagłębiony w ziemi obok kapliczki, przypominającej w swej skromnej formie komin utraconego domostwa. Dach nie spoczywa statycznie na gruncie, ale jest jakby w nim zanurzony. Ten stan, pomiędzy zanurzeniem a wypłynięciem, jest istotnym elementem kompozycji, pozostawiającym swobodę interpretacji.

Komin, przy którym na ogół stał piec, symbolizujący ciepło domowego ogniska, stoi samotny, osmalony, symbolizując też samotne, nieliczne ofiary, które przeżyły czystkę etniczną na Kresach II RP, pozbawione rodzinnego ciepła. Spoiny między cegłami, na ogół wklęsłe, na pomniku są wypukłe. Tak jak stosunki międzyludzkie i dobrosąsiedzkie zostały wypaczone, wręcz odwrócone „na lewą stronę”, tak spoiny między cegłami wypaczyły się na zewnątrz. Krzyże na górnej części kapliczki symbolizują rozproszenie ocalałych potomków ofiar po całym świecie.

Czerń, szarość oraz nierówna nawierzchnia okładzin pomnika nawiązują do dawnej pożogi, a także wpisują się w aurę nekropolii. Inskrypcja na szczycie dachu zawiera informacje dotyczące upamiętnienia. Pomnik poświęcony jest pomordowanym w ramach zbrodni ludobójstwa, której ofiarami byli Polacy, w dużo mniejszej skali Ukraińcy, Żydzi, Ormianie, Rosjanie, Czesi i przedstawiciele innych narodowości Kresów, dokonanej przez nacjonalistów ukraińskich na terenie województw wołyńskiego, tarnopolskiego, stanisławowskiego i lwowskiego II Rzeczypospolitej podczas okupacji tych ziem przez III Rzeszę i ZSRS w latach 1939–1945, a także w pierwszych latach po wojnie.

Nocna iluminacja, uzyskana dzięki ogniwoom fotowoltaicznym i turbinie wiatrowej, wizualizuje symboliczną, nocną pożogę i ma oświetlać upamiętnienie.

Kalina hordowina, otaczająca pomnik, dojrzewa w lipcu. Owoce są wtedy koloru czerwonego, symbolizując przelaną krew ofiar. Mają cierpki i gorzki smak, który nawiązuje do odczuć ocalałych potomków ofiar, które przez lata nie miały możliwości upamiętnić swoich pomordowanych krewnych, i są trujące, co nawiązuje do śmierci ofiar rzezi wołyńskiej.